

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ У СИСТЕМІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Місцеві бюджети є фінансовою базою органів місцевого самоврядування, фондом грошових коштів, необхідним для фінансування виконання органами місцевого самоврядування власних та делегованих повноважень, що формуються на основі бюджетного законодавства. Наявність місцевих бюджетів закріплює економічну самостійність місцевих органів самоврядування, що передбачена Конституцією України та Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», активізує господарську діяльність, дозволяє їм розвивати інфраструктуру на підвідомчій території, розширювати економічний потенціал регіону, виявляти та використовувати резерви фінансових ресурсів.

Останніми роками проблема нестачі фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування та нестабільності дохідних джерел місцевих бюджетів набула загальнодержавного значення. За таких умов вагомим чинником стабілізації економічної ситуації в країні має стати ефективне формування місцевих бюджетів за рахунок провідних джерел, якими є податкові надходження, зокрема загальнодержавні податки і збори.

Згідно бюджетної класифікації доходів, визначеної Бюджетним кодексом України, податковими надходженнями визнаються передбачені податковим законодавством загальнодержавні та місцеві податки, збори і інші обов'язкові платежі. А відтак, як загальнодержавні податки і збори, так і місцеві податки і збори виступають податковими надходженнями місцевих бюджетів.

Слід відмітити, що до 01.01.2011р. провідним законодавчим актом, який визначав особливості функціонування системи оподаткування в Україні був Закон України «Про систему оподаткування». Починаючи з 01.01.2011 р.

вступив в дію Податковий кодекс України [50], який за своїм змістом суттєво відрізняється від свого попередника як механізмами справляння окремих видів податкових платежів, так і складом загальнодержавних і місцевих податків і зборів. Відповідно до Податкового кодексу України до загальнодержавних належать податки та збори, що встановлені Податковим кодексом і є обов'язковими до сплати на усій території України.

Важливим кроком стало скорочення кількості загальнодержавних та місцевих податків і зборів. Замість 28 загальнодержавних і 14 місцевих обов'язкових платежів, закріплених Законом України «Про систему оподаткування» [2], Податковий кодекс України [3] встановлює 18 і 5 платежів відповідно. Водночас необхідно підкреслити, що видалені платежі не створювали додаткового тиску на економіку, а лише перерозподіляли кошти для підтримки окремих сфер. Перевагою податкової реформи експерти назвали також зниження ставок деяких ключових податків.

Загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі) встановлюються Верховною Радою України і справляються на всій території України [1]. Слід зазначити, що не всі загальнодержавні податки і збори, визначені Податковим кодексом України, виступають джерелом наповнення державного бюджету, окремі з них використовуються у якості закріплених доходів місцевих бюджетів, зокрема: податок на доходи фізичних осіб (окрім 50 % податку на доходи фізичних осіб, який справляється у місті Києві); плата за землю; збір за першу реєстрацію транспортного засобу; фіксований сільськогосподарський податок; податок на прибуток підприємств комунальної власності; акцизний податок з товарів, вироблених в Україні, що сплачується платниками в АР Крим до бюджету АР Крим; 35 % екологічного податку; збір за спеціальне використання лісових ресурсів, води, за користування надрами з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення (рис. 1).

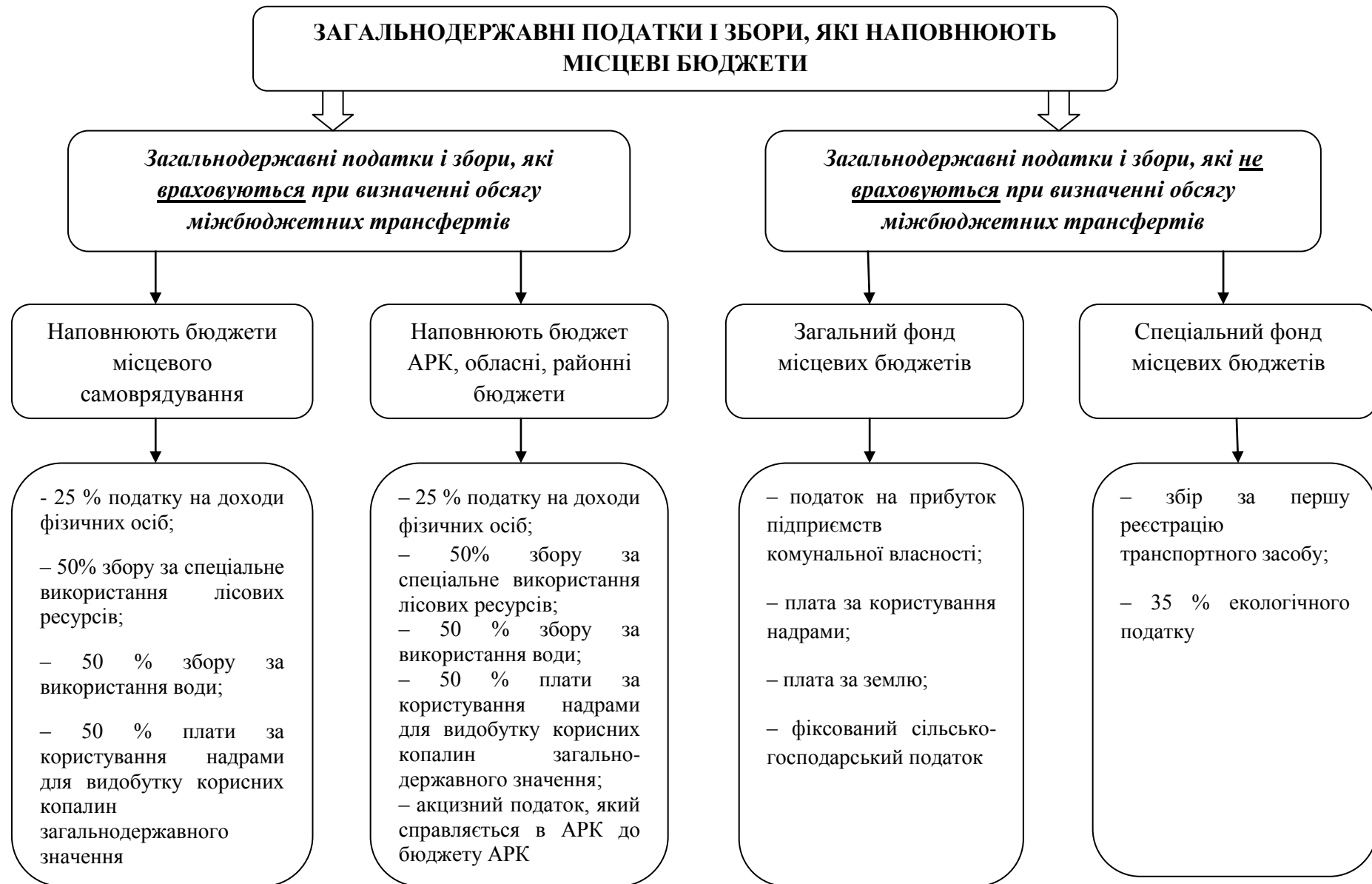

Рис. 1. Склад загальнодержавних податків і зборів, які наповнюють місцеві бюджети України

Загальнодержавні податки і збори, які поступають до місцевих бюджетів, поділяться на такі, які враховуються і не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, тобто формують власні і закріплені доходи. Аналіз вітчизняної практики мобілізації загальнодержавних податків і зборів до місцевих бюджетів вказує на те, що близько 77 % цих податкових платежів формують закріплені доходи і лише 23 % – власні доходи місцевих бюджетів. Провідним джерелом формування закріплених доходів є податок на доходи фізичних осіб, а власних доходів – плата за землю.

На нашу думку, в умовах постійної нестачі фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, удосконалення потребує механізм справляння податкових надходжень до місцевих бюджетів по окремих із обов'язкових платежів. Зокрема, ми вважаємо за необхідне:

- удосконалення адміністрування плати за землю, забезпечивши завершення процесу інвентаризації земель та проведення грошової оцінки земельних ділянок; поліпшення міжвідомчого обміну інформацією про об'єкти оподаткування (земельні ділянки) та суб'єктів оподаткування (власники землі, землекористувачі та орендарі); запровадження механізму набуття на конкурсних засадах права на оренду земельних ділянок; визначення дієвих заходів, які мають прискорити у часі оформлення майбутнім власником або землекористувачем проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки та державної реєстрації прав на таку земельну ділянку та не допустити використання землі без правовстановлюючих документів; розширення прав органів місцевого самоврядування встановлювати ставки податку на землю в межах, визначених законом – потребує внесення змін до Податкового кодексу України та інших відповідних нормативно-правових актів;

- прискорення затвердження порядку надання додаткової дотації на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок наданих державою податкових пільг зі сплати земельного податку;

– прискорення прийняття порядку перерахування до загального фонду місцевих бюджетів 50 відсотків надходжень податку на прибуток підприємств та акцизного податку понад річні розрахункові обсяги, визначені у законі про державний бюджет, відповідно до частини п'ятої статті 108 Бюджетного кодексу України;

– внести зміни до Бюджетного кодексу України щодо розмежування податкових надходжень, зокрема загальнодержавних податків і зборів за загальним фондом місцевих бюджетів на такі, що враховуються та не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, що сприятиме обґрунтованому їх використанню на власні на делеговані повноваження;

– зарахувати до складу місцевих податків ті загальнодержавні податки і збори, які у повному обсязі наповнюють місцеві бюджети, що дозволить збільшити інтерес владних структур щодо їх мобілізації на певній території;

– підвищити рівень самодостатності місцевих бюджетів шляхом удосконалення податкового законодавства в частині механізму здійснення зарахування податку на доходи фізичних осіб за місцем податкової адреси фізичної особи, тобто здебільшого за місцем проживання платника.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України Затверджений ВРУ 8 липня 2010 р. № 2456 – ІУ. – К., 2010.
2. Закон України «Про систему оподаткування в Україні» № 1251-ХІІ, 25.06.1991.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2756-VI // Голос України. – 04.12.2010. – № 229-230.